

Raadsnota

Raadsvergadering de dato 11 december 2023

Onderwerp: Erfgoedverordening 2023 & kaders subsidie erfgoed

Aan de gemeenteraad,

1. Doel, Samenvatting en Advies van het raadsvoorstel

Met deze raadsnota wordt aan de gemeenteraad gevraagd:

1. De bijgevoegde Erfgoedverordening Valkenburg aan de Geul 2023 vast te stellen.
2. In te stemmen met het aangegeven inhoudelijk kader voor subsidiëring van gemeentelijke monumenten en overig erfgoed waarvoor in de behandeling van de kadernota 2023 door uw raad € 100.000,- vanaf 2025 beschikbaar zijn gesteld.

Bij raadsbesluit van 13 december 2021 werd het gemeentelijk erfgoedbeleid vastgesteld, en werd ook besloten tot het opstellen en vaststellen van een bijbehorende subsidieregeling.

Op 19 juni 2023 bent u als raad akkoord gegaan met een wijziging op de uitvoering van het erfgoedbeleid door een eerste aanwijzing van circa vijftig gebouwen en objecten tot gemeentelijk monument. Een adviesbureau, gespecialiseerd in monumenten en ruimtelijk erfgoed is doende zogenaamde “re-dengevende omschrijvingen” op te stellen, die dienen als onderlegger van de uiteindelijke aanwijzing. De aanwijsprocedures worden begin 2024 opgestart. De aanwijzing van gemeentelijke monumenten is juridisch geregeld in de Erfgoedverordening, die door uw raad dient te worden vastgesteld. De Erfgoedverordening gaat, evenals bijvoorbeeld de vigerende bestemmingsplannen, per 1 januari 2024 over in het tijdelijke omgevingsplan. Dit maakt het mogelijk om ook na 1 januari 2024 nog gemeentelijke monumenten aan te wijzen. Hierdoor is het niet noodzakelijk om deze aanwijsprocedures vóór 31 december 2023 af te ronden. De kanttekening moet worden geplaatst, dat het opnemen van de gemeentelijke monumenten in het omgevingsplan pas mogelijk wordt op het moment, dat we echt een omgevingsplan hebben. Voor deze transitie geeft de wetgever ons nog tot december 2032 de tijd. Het kan daarom zijn, dat tot dan nog niets geregeld kan worden in het omgevingsplan. We willen ten aanzien van de aanwijzingen gemeentelijk erfgoed bewust uiterste zorgvuldigheid in acht nemen.

Naast het overgaan tot aanwijzing van gemeentelijke monumenten is het wenselijk om een subsidieregeling voor gemeentelijke monumenten en overig ruimtelijk erfgoed vast te stellen. De op te stellen subsidieregeling voorziet in de ondersteuning en subsidiëring van het beheer en de instandhouding van gemeentelijke monumenten. In deze regeling willen wij ook de mogelijkheid opnemen om ook een subsidiebijdrage te kunnen verstrekken aan klein erfgoed en niet rendabele rijksmonumenten. De gemeente wil hiermee de zorg voor het cultureel erfgoed stimuleren. Indien niet anders vermeld, is voor de uitvoering van de subsidieregeling de algemene subsidieverordening Valkenburg aan de Geul 2023 van toepassing.

2. Situatie / Aanleiding / Probleem

Ruimtelijk erfgoed en monumenten zijn overblijfselen uit het verleden en vertellen iets over de geschiedenis van een stad of dorp. Hierdoor draagt dit erfgoed in hoge mate bij aan de belevingswaarde van de bebouwde omgeving en aan het karakter en de identiteit van stad en dorp. De gemeente draagt dit cultureel erfgoed en het behoud daarvan een warm hart toe. Naast de door het Rijk aangewezen en op grond van de Erfgoedwet beschermde rijksmonumenten zijn er in de gemeente ook cultuurhistorisch waardevolle gebouwen of ander erfgoed gelegen, die wellicht niet van rijksbelang zijn, maar wel een beeld geven van de plaatselijke geschiedenis. Om deze voor de historie en het karakter van de gemeente belangrijke gebouwen en objecten voor het nageslacht te kunnen behouden, is gestart met de totstandkoming van een gemeentelijke monumentenlijst en het voorzien in een subsidie voor het in stand houden van de monumentale waarden. Met de plaatsing van panden en objecten op de gemeentelijke monumentenlijst vindt een publieke erkenning plaats van stedenbouwkundige, architectonische, bouw- en cultuurhistorische waarden, die daaraan verbonden zijn. Eveneens wordt

hiermee een publieke waardering uitgesproken in de richting van de eigenaren van gemeentelijke monumenten voor de wijze waarop zij met hun waardevolle bezit omgaan of zijn omgegaan.

3. Relatie met bestaand beleid

Het erfgoedbeleid (vastgesteld december 2021) zet in op het aanwijzen van gemeentelijke monumenten. Hiervoor is een Erfgoedverordening nodig en moet een aanwijspprocedure doorlopen worden. Een subsidieregeling voor erfgoed valt onder de kapstok van de in 2023 vastgestelde gemeentelijke subsidieregeling.

4. Gewenst beleid en mogelijke opties

De Erfgoedwet, die in 2016 in werking is getreden, vervangt en integreert verschillende wettelijke regelingen op het gebied van het cultureel erfgoed. Daarnaast wordt besluitvorming over cultureel erfgoed in de fysieke leefomgeving op termijn geregeld via de Omgevingswet en de daarbij behorende Amvb's. In aansluiting op de Erfgoedwet wordt in de voorliggende Erfgoedverordening gekozen voor een brede Erfgoedverordening, die conform het begrip "cultureel erfgoed" toeziet op zowel onroerend cultureel erfgoed (monumenten) als roerend cultureel erfgoed (cultuurgoederen). Dat betekent overigens niet, dat er op dit moment voornemens bestaan om roerend cultureel erfgoed aan te gaan wijzen als gemeentelijk monument. Mocht dit echter in de toekomst, op basis van door de raad vastgesteld beleid, wel het geval zijn, dan is hiervoor de juridische basis wel aanwezig.

De aanwijzing van gemeentelijke monumenten vindt plaats op basis van de Erfgoedverordening. Voor dat een pand een aanwijzing krijgt, kunnen de eigenaar en overige belanghebbenden hun mening of bezwaren kenbaar maken. Daarnaast vindt algemene publicatie van de voorlopige gemeentelijke monumentenlijst plaats. Op basis daarvan kunnen ook andere belanghebbenden hun zienswijze kenbaar maken. De gemeente vergelijkt de ingebrachte zienswijzen en belangen met het algemeen maatschappelijk belang. Hierna neemt het college van B&W een definitief besluit over de aanwijzing. Wegen de belangen van de eigenaar zwaarder dan het cultuurhistorisch (maatschappelijk) belang, dan ziet de gemeente af van een aanwijzing. In alle andere gevallen krijgt het pand wel een aanwijzing als gemeentelijk monument. Eigenaren en belanghebbenden kunnen wel nog bij de Rechtbank in beroep gaan tegen de aanwijzing.

Als eigenaar van gemeentelijk erfgoed is men straks zelf verantwoordelijk voor onderhoud, net als eigenaren van 'gewone' panden. Ook wordt er een gemeentelijke erfgoedsubsidiereregeling opgesteld (zie bijlage). Deze zorgt voor een verankering van goed beheer en stimuleert vernieuwing. Daarnaast is het een handreiking ter ondersteuning van eigenaren. Dit kader zal door B&W worden uitgewerkt in een subsidieregeling, die past binnen het door u raad beschikbaar gestelde jaarlijks budget (zie paragraaf financiën).

De voorgestelde Erfgoedverordening Valkenburg aan de Geul 2023 en de nadere toelichting hierop vind u in de bijlage bij deze nota.

5. Samenwerking

NVT

6. Aanbestedingen

NVT

7. Duurzaamheid

De aanwijzing van gemeentelijke monumenten via de Erfgoedverordening stimuleert de maatschappelijke bewustwording ten aanzien van het cultureel erfgoed. Gemeentelijke ondersteuning van de subsidieregeling zorgt voor duurzaam beheer en instandhouding door de betreffende eigenaren.

8. Financiën

Zoals in de raadsnota van juni 2023 aangegeven was de uitvoerbaarheid van het erfgoed zoals vastgesteld in december 2021 voor ons ambtelijk apparaat niet werkbaar. De verwachting is, dat de effectivering van de subsidieregeling en aanwijzing van de eerste 50 panden vooralsnog beperkte impact op de taakbelasting in 2024 heeft. In 2024 worden de 250 beeldbepalende panden voorzien van redengevende omschrijvingen. Hierbij worden we ondersteund door een extern bureau. Een bedrag van € 100.000,- ten behoeve van het opstellen van de redengevende omschrijvingen is reeds toegekend middels de kadernota 2023.

Ook is middels de kadernota 2023 voorzien in het opstellen van een uitvoeringsprogramma behorende bij het erfgoedbeleid, zodoende meer inzicht te verkrijgen in de impact van het beleid op de organisatie.

Middels de kadernota 2023 is ook onder “Beleid cultureel erfgoed” structureel budget voor de erfgoedsubsidie (voor gemeentelijke monumenten, beeldbepalende panden, objecten en het immaterieel erfgoed) vanaf 2025 €100.000,- toegekend. De hoogte van dit bedrag is gebaseerd op een berekening die naar verwachting recht doet aan de realiteit van de gevolgen van de Erfgoedverordening (het aanwijzen van gemeentelijke monumenten en in de komende jaren ook de beeldbepalende panden) en de daaraan gekoppelde erfgoedsubsidiereregeling.

Bij onze berekening is uitgegaan van een te verwachten gemiddeld aantal subsidieaanvragen per jaar, zijnde: 1 aanvraag voor een Rijksmonument (maximaal €10.000,-), 5 aanvragen voor gemeentelijke monumenten (maximaal €7.500,- per aanvraag) en 15 aanvragen voor beeldbepalende panden (maximaal €2.500,- per aanvraag).

Rekening houdend met ook nog incidentele aanvragen voor andere vormen van erfgoed, achten wij een structurele reserve van maximaal €100.000,- per jaar vanaf 2025 reëel. Indien de gelden in het desbetreffende boekjaar niet worden uitgegeven, vervalt het resterende bedrag terug naar de algemene middelen en worden de middelen per 1 januari van het nieuwe jaar opnieuw aangevuld tot €100.000,- (terugkerend bedrag).

Voor het jaar 2024 schatten we in dat de subsidieregeling per 1 juni operationeel kan zijn en aanvragen zouden vanaf dan kunnen binnenkomen. Voor het jaar 2024 wordt voorgesteld het reeds bestaande budget instandhouding en restauratie monumenten hiervoor te benutten.

9. Communicatie

Om tot het nieuwe erfgoedbeleid te komen werd vanaf 2018 het cultureel erfgoed in de gemeente geïnventariseerd met behulp van lokale belangengroeperingen, zoals heemkundeverenigingen. Hierdoor werd een goed beeld verkregen van de panden en objecten met hoge erfgoedwaarde, maar ook van de sentimenten uit de verschillende gemeenschappen. Naar aanleiding hiervan, en in lijn met het participatiebeleid zoals dat door de raad werd opgesteld, zijn de eigenaren en gebruikers van potentieel monumentale panden in de tweede helft van 2022 per brief en folder geïnformeerd over het voornemen van de gemeente om hun panden aan te wijzen als gemeentelijk monument en de eventuele gevolgen daarvan. Hierop kwamen ca. 130 reacties met vragen, opmerkingen en bezwaren. Iedere reactie werd individueel beantwoord en afgehandeld.

Na vaststelling van de verordening wordt deze gepubliceerd op overheid.nl en op de website van de gemeente Valkenburg aan de Geul. Voorafgaand aan de aanwijzingsprocedure gemeentelijke monumenten zijn er vanaf begin oktober 2023 contactmomenten georganiseerd met eigenaren en belanghebbenden van de betreffende panden en objecten ten aanzien van de voorgenomen aanwijzing. Daarnaast zal ook ten behoeve van het laten kennis nemen van de subsidiemogelijkheden door de betrokkenen, gebruik worden gemaakt van de verschillende gemeentelijke communicatiemiddelen.

10. Afwegingen en Advies

Wij adviseren de raad daarom als volgt:

1. De bijgevoegde Erfgoedverordening Valkenburg aan de Geul 2023 vast te stellen.
2. In te stemmen met het aangegeven inhoudelijk kader voor subsidiëring van gemeentelijke monumenten en overig erfgoed waarvoor in de behandeling van de kadernota 2023 door u raad € 100.000,- vanaf 2025 beschikbaar zijn gesteld.

11. Bijlagen

- Erfgoedverordening Valkenburg aan de Geul 2023.
- Toelichting subsidieregeling erfgoed Valkenburg aan de Geul 2023.

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Valkenburg aan de Geul,



Mr. G.S. Reehuis
algemeen directeur/gemeentesecretaris



D.M.M.T. Prevoo
burgemeester

De raad van de gemeente Valkenburg aan de Geul,

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders de dato 31 oktober 2023;

Gehoord de raadscommissie Fysiek Domein d.d. 21 november 2023.

B e s l u i t :

- De bijgevoegde Erfgoedverordening Valkenburg aan de Geul 2023 vast te stellen.
- In te stemmen met het aangegeven inhoudelijk kader voor subsidiëring van gemeentelijke monumenten en overig erfgoed waarvoor in de kadernota 2023 € 100.000,00 vanaf 2025 beschikbaar wordt gesteld.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van 11 december 2023.

De raad voornoemd,

mr. J.W.L. Pluijmen,
griffier



D.M.M.T. Prevoo,
voorzitter

